

D o p i s i.

Iz Zagreba v dan 20. sept. — (Prihodnost našega šolstva.) Gotovo veste, da je že od nekoliko časa bivša Granica (vojna krajina) politički združena z ostalim provincialnim delom Hrvatske. Tudi to veste, da je uprava v vojniški Granici bila čisto drugačna, kakor v ostali Hrvatski. Šole so bile tudi drugačne, ker v šolah vojne krajine se je nemški jezik vse do zadnjega trenutka ohranil, tudi zdaj ga še simtertje najdeš. Združenost vojne krajine s provincialom pa zahteva, da v nobenem obziru več ne bode razlike mej bivšo krajino in provincialom. Tedaj treba, da se tudi šolsko vprašanje ujedini ali kako? Provincialni učitelji bodejo zavoljo te edinosti morali trpeti, t. j. dozdanji njihov položaj se bode »edinosti« za voljo znatno pogoršal. Sicer ta reč še ni »fait accompli«, ali se vendar pri vladi prav ozbiljno obravnava, ter je te dni sama vlada priobčila v domačih službenih časopisih točke v prihodnjih reformah hrvatskega ljudskega šolstva. Tako smo mej temi žalostnimi in tožnimi reformami brali, da se bode plača I. razreda znižala na 600 gold. (dozdaj je bila 700 gold.). Učiteljice bodejo dobivale odslej le 80% od učiteljske plače (dozdaj se bile v tem obziru popolnoma enake z učitelji). Petletne doklade se bojo dovolile le do 20. leta službe (po dozadnej postavi so se imele dovoljevati do 30. leta). Ravnajočim učiteljem pripada odslej funkcionalno doplačilo le takrat, ako je pri šoli več učiteljev od dva. (Dozdaj v tem oziru ni bilo izjeme.) Ljudski učitelji bojo do popolne mirovine imeli služiti 40 let (a ne 30, kakor doslej). Prihod od zemljišča (grunta) se ima ljudskim učiteljem vračunati v plačo. (To je pa menda »unicum« po vsem svetu. Po tem takem bode nekateri učitelj na Hrvatskem le nekoliko njiv imel, v denarji plače pa nič; ko bode lačen, bode pa šel v deteljo se past.) V disciplinarne kazni se bode odslej uvrstila tudi kazen: prestava iz enega kraja v drugi (časar dozdaj ni bilo in je vsak ljudski učitelj bil kod tak po dotičnej občini voljen). Tudi v učiteljska zborovanja je nekdo svoje prsti vteknul, in se zdaj obéta, da se več ne bodejo sklicevala vsako leto, kakor dozda, ampak da bo to vlada od časa do časa dovolila, kakor jej se za dobro dozdeva. Dosedanji samostalni položaj županijskih nadzornikov ima tudi nehati, ter se bodejo isti nadzorniki pridelili s primernim rangom novim županijskim oblastim. Za posredne organe mej lokalnim in županijskim nadzorovanjem se pa bodejo postavili okrajni nadzorniki kakor pri vas na Kranjskem. Vi bodete tedaj to ustanovo kod škodljivo zavrgli, mi jo bodemo pa vzprejeli. Živili! Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo! — Zdaj pa naj g. Levičnik še dokazuje, da ni resnična beseda: »quem Dii odere, paedagogum fecere«.

T.

Iz Koperskega okraja. Vabilo k odborovej seji »slov. učit. društva za Koperski okraj« v dan 8. okt. t. l. ob 8. uri zjutraj v Dolini. Dnevni red: 1. Določitev dneva in kraja občnega zborovanja v novembru t. l. 2. Sestava dnevnega reda za to zborovanje. 3. Predlogi in nasveti č. č. g. g. odbornikov. Da je odboru mogoče dnevni red občnega zborovanja za časa sestaviti, prošeni so najljudnejše č. č. g. g. društveniki — referentje, da blagovolé svoje referate do 8. okt. t. l. društvenemu predsedništvu doposlata, ali saj naznaniti o čem mislijo referovati.

V Dolini, 26. septembra 1882.

Predsedništvo.

Iz Tomaja. (Vabilo.) »Sežansko-Komensko učiteljsko društvo« bode zborovalo v 12. dan meseca oktobra t. l. ob 10. uri dopoldné na Brežini. Na dnevnem redu je: 1. Prvosednikov pozdrav; 2. zapisnik se prečita zadnjega zborovanja; 3. učiteljevo ravnanje z nedostatno nadarjenimi otroci, govori g. Kante; 4. kako nam je vspešno poučevati petje v ljudske učilnici, poroča g. Pelicon; 5. lastnosti in vedenje učitelja mej národom, g. Koršič; 6. razni nasveti. Ujjudno vabi k temu zanimivemu shodu

prvosednik »Sežansko-Komenskega učit. društva«.

Iz Prema. (Učiteljska konferenca.) Na podlagi programa c. kr. okrajnega šolskega sveta v Postojini v dan 11. avgusta t. l. imeli smo učitelji tega okraja svoje letno zborovanje v dan 11. septembra t. l. v Postojini, katero se je pričelo okoli $\frac{1}{2}$ 10. dopoldne in je trajalo do $\frac{3}{4}$ na 2 popoldne. Pravočasno prišlo je k tej konferenci 42 učiteljev in učiteljic iz tega okraja, katero sta počastila z nazočnostjo tudi gospoda: Benedek, nadučitelj iz Planine, in pa Podkrajšek, učitelj iz Borovnice.*

Dnevni red je bil ta-le: 1. Volitev dveh zapisnikarjev; 2. opazke c. kr. okrajnega šolskega nadzornika; 3. kako naj bi se zapovedani uradni spisi in obrazci primerno predelali in spisovali: a) šolska matrika, — šolski zapisnik, — razrednica (zamudnik ali zamudnica), — knjiga o izpustu;

*) Prišel je h konferenci tudi naš c. k. okrajni glavar, blag. g. Anton Globočnik.

poročevalec g. nadučitelj Kalin. *b*) Inventar, — zapisnik šolske knjižnice, — izposojevalni zapisnik krajinah bukvarničnih knjig; poročevalec g. nadučitelj Kavčič. *c*) Tednik, — šolska kronika, — opravljeni zapisnik; poročevalec g. nadučitelj Adlešič. *d*) Šolska spričevala; poročevalec g. nadučitelj Zarnik. 4. Kdaj naj se v našem šolskem okraji pričénjajo velike počitnice? *a*) Za Vipavsko dolino — poročevalec g. Perné. *b*) Za Pivko — poročevalec gosp. nadučitelj Požar. 5. Kakšno vrednost imajo domače šolske naloge za pouk in vzgojo; poročevalka gđ. Steiner. 6. Poročilo okrajnih bukvarničnih odsekov in volitev dveh pregledovalcev računov. 7. Volitev novih bukvarničnih odsekov za Vipavo in Postojino, stalnega odbora in dveh zastopnikov učiteljstva v c. k. okrajnem šolskem svétu za prihodnjo šestletno dobo. 8. Samostalni in prosti nasvéti. Po tem dnevnem redu vršila se je konferenca nekako tako-le:

C. k. okrajni nadzornik imenuje svojim namestnikom g. F. Mercino; zapisnikarjema bila sta odbrana gospoda učitelja Trošt in Lavrenčič; drugo točko rešuje c. k. okrajni nadzornik s tem, da oménja najpreje smrti dveh učiteljev v minolem šolskem letu v tem okraji, namreč g. L. Kušlana v Slavini in g. F. Bajec-a na Ostrožnem brdu. Zbrani konferenti javijo svoje sočutje s tem, da o imenovanji vsakega vstanejo. Dalje poroča g. nadzornik, da je bilo v preteklem šolskem letu v našem okraji 4726 za šolo ugodnih otrok, od katerih pa jih ni hodilo v šolo 469, nekaj radi premalega duševnega in telesnega razvoja, nekaj pa tudi radi prirojjenih telesnih hib, boleznij in prevelike oddaljenosti. Nekoliko šol treba je v tem okraji še razširiti iz eno- v dvorazrednice; hoja v šolo bila je preslo zimo sploh dobra, ne pa tako poleti. Nekateri učitelji so gledé hoje v šolo nekako premehki. Glavni vzrok neradne hoje v šolo v tem okraji je splošna revščina; stariši svoje otroke radi tega za mala domača opravila in poleti tudi za pašo uporabljajo, ker nimajo skoraj s čem tujih moči najemati. Gg. učitelji naj bodo v prihodnje v tem obziru nekoliko strožji, ter naj gledajo, da bode šolski pohod rednejši, ker ravno v tem je pravi in glavni napredek vsake posamezne šole. Šolski pouk bil je sploh dovoljen in je mimo prejšnjega šolskega leta dobro napredoval. Vender pa še povsod ni bilo tako, kakor je želeti. Pomanjkljiv bil je po nekod še jezikoslovni pouk in spisje; tudi nalogni zvezki so se sim ter tje še pogrešali. Ravno tako se tudi računstvo v vseh šolah ni še primerno poučevalo. Pri številjenji naj učitelj počasi napreduje.

Glavni namen pisanja je učencem vaditi roko, okó in život; na to naj se posebno pazi. — Pri risanju naj se otrokom kolikor moč velike in dobro vidljive oblike na šolsko tablo predrišejo, da je morejo tudi oni v oddaljenih zadnjih klopéh dobro razločevati, in jim ni treba pri tem očé preveč truditi in natezati. — Učni pripomočki so se z malo izjemo skoraj vsi — predpisani — po vseh šolah omislili; učitelji naj jih pri poučevanju prav pridno in praktično rabijo. Kar zadeva šolsko ustrahovanje, bilo je tu in tam še nekoliko pomanjkljivo; naj se v prihodnje zboljša. Učiteljeva beseda naj bode povsod veljavna in sveta zapoved učencem, katero naj vselej točno izpolnujejo. Red in snaga bila je splošno prav dovoljna. Gleda naj se posebno na to, da mladina hodi v šolo snažna, čedno omita, počesana, z obšito in oprano obleko. Pri uradnih spisih bile so sim ter tje še male pomanjkljivosti, katere naj se v prihodnje odstranijo. V ženskih ročnih delih poučevalo se je na 16. a v kmetijstvu pa v 15. šolah; precejšnji napredek v obeh strokah mimo prejšnjega šolskega leta.

K tretji točki *a*) nastopi g. nadučitelj Kalin. Po daljšej razpravi nasvetuje, naj se šolska matrika vselej mej počitnicami napiše, ter naj se vkupni pregled tudi za učence ponovljavne šole v njej priredi. Opómnuja naj bi se porabila za obiskovanje zvananjcev ali tujcev; v matriki naj bodo pregledno ločeni učenci vsakdanje od onih ponovljavne šole itd.

V šolski zapisnik naj bi se vzprejela še posebna rubrika za klasifikacijo pridnosti učencev, čemur g. nadzornik Thuma še dostavi, da sta ravno tako potrebni tudi rubriki o sposobnosti in nesposobnosti učencev za bližnji višji razred, kar vse skupaj se enoglasno odobri in vzprejme.

Gosp. poročevalec nasvétuje tudi nekatera predruženja zdanje razrednice, zamudnice, katere pa ne obveljajo; ostane se pri zdanjej nespremenjenej zamudnici.

Kar knjigo o izpustu zadeva, naj bi se poleg zdanjih — v njo — vzprejela še posebna rubrika za klasifikacijo pridnosti učencev, se je splošno odobrilo.

Pri *b*) pride na vrsto g. nadučitelj Kavčič. On razpravlja precej obširno o šolskem inventaru in važnosti njegovej. Šolski inventar naj ima te-le predale: *A.* šolska oprava; *B.* učni pripomočki; *C.* šolska bukvarnica; *D.* postave in ukazi; *E.* važni šolo se tikajoči dopisi in spisi; *F.* sadjerejsko, vrtnarsko in kmetijsko orodje. Pojasnuje dalje, kako in kaj se ima v vsak oddelek vpisati, ter nasvétuje stare praktične tiskovine za inventarno knjigo, ker novejše so — nerabljive. Nasvét se odobri.

Kar zadeva posebni zapisnik krajne šolske bukvarnice, kaže poročevalec na tabli, kako naj se načrta ter nasvetuje, naj bi ta zapisnik sledečih sedem oddelkov obsegal: 1. spise za mladino; 2. spise kmetijskega zapopadka; 3. spise tikajoče se računstva in geometrije; 4. prirodoznanske spise; 5. pedagoške spise; 6. jezikoslovne spise in 7. knjige raznega zapopadka. Gosp. nadzornik pristavlja k temu, da bi bilo to preveč oddelkov, posebno za bukvarnice, katere imajo le malo knjig, ter pravi, da bi zadostovalo, ako se zapisnik krajne bukvarnice le samo v dva dela razdeli, in sicer: a) naj obsega po vrsti one knjige, katere so mladini za pouk in zabavo odločene, b) pa one druge brez razločka zapopadka, katere more učitelj kot navodilo pri pouku rabiti a so tudi odrasčenim v enej ali drugej zadevi za pouk. Ta nasvèt se enoglasno vzprejme in odobri

Dalje nariše g. poročevalec na tablo formular za izposojevanje knjig krajne bukvarnice, kateri se soglasno odobri in potrdi.

Ravno tako pokaže in nariše g. poročevalec na tablo vzgledne obrazce za rekapitulacijski in izposojevalni zapisnik ubožnih knjig za uboge učence na ljudskih šolah, kar bilo je tudi pohvalno vzprejeto.

Vsi ti obrazci bodo se tudi v konferenčni zapisnik vzprejeli, ter se na pravem mestu v odobrenje in tisk priporočili.

c) Poročevalec g. nadučitelj Adlešič govori o tedniku, šolskej kroniki in opravljenem zapisniku. Po daljši razpravi odobri se tednik tak, kakoršen je zdanji brez izpremembe in preuredbe. Kar pa šolsko kroniko zadeva, govoril je pred dvema leti g. nadzornik o njej sam obširno, torej se dalje o tej ne govori, nego le želja se izreče, da c. k. okrajni šolski svèt oziroma g. nadzornik vsem šolam hektografirano navodilo določje, kaj in kako se ima v šolsko kroniko vpisovati, kar se je tudi od dotične strani obljubilo. — Opravljeni zapisnik ni sicer postavno predpisan, a je višje važnosti. Spisovati naj se prične vselej sè začetkom šolskega leta. G. nadzornik k temu dostavlja še nasvèt, da naj se sklene, da mora vsaka šola tega okraja mej drugimi spisi imeti tudi opravilnik. Soglasno vzprejeto. (Konec pride.)

Iz Cerkljan na Gorenjskem. Naš nekdanji tovariš, moj součeneec in prijatelj gospod Franc Gerbec, zdaj profesor na konservatoriji v Lvovu, mi piše prijazno pismo, v katerem obzaluje, da se ni mogel udeležiti svetkovine v našem društvu 6. preteč. m. v Šmartinem pri Kranji. Ker sem pismo prejel še le po imenovani slovesnosti, gotovo ustrezam vsem g. g. tovarišem jubilantom, ako ga tū objavim. Mej drugim mi piše:

Predragi moj prijatelj! Če se ne motim, sem bral, da bodo nekateri učitelji obhajali svojo petindvajsetletnico v Šmartinem pri Kranji. — Pri tej bodeš menim gotovo tudi Ti, in da me poklic ne zadržuje, bil bi tudi jaz zraven. Toda v konservatoriji v Lvovu, kjer sem zdaj profesor petja, začénjajo se prednášanja že z začetkom tekočega meseca tako, da mi ni mogoče udeležiti se te svetkovine in v Vašem društvu ta dan se z Vami veseliti in z Vami praznovati tako važen in pomemben dan. Zatorej bodi tako prijazen in izreci vsem nazočim pri tej svetkovini moja presrčna voščila in bratovski pozdrav. Iz daljave Vam kliče nekdanji in zopetni kolega vaš: »Bog vas poživi še mnogo, mnogo let, da morete vsaki po svoji moči delati v prid in »korist izročene vam mladine, náde naše k sreči, v slavo in povzdigo mile naše slovenske domovine! Spominjal se bodem ta dan v daljavi Vas, — na severu mej brati Poljaki, ter tako vsaj »v duhu z vami združen mej tem, ko bodete v prijaznem domačem kraju, v veselem krogu slavili »in praznovali pomembni dan! Bog in sreča junška!«

Bog daj gosp. profesorju, da bi, ako mu zdaj ni bilo mogoče udeležiti se petindvajsetletnice, udeležil se čez 25 let — petdesetletnice, kar iz serca želim vsem g. g. jubilantom, ki smo bili 6. preteč. m. v Šmartinem pri Kranji! Prijateljski pozdrav! Z Bogom! Andrej Vavken.

Iz Ljubljane. Preizkušnje za nastopne učitelje bodo se letošnje jesen pričele 23. t. m. Učitelji in učiteljice, ki hočejo priti k tem preizkušnjam, zglašajo naj se do 16. t. m. pri vodstvu c. k. izpraševanjske komisije. Odredbine (takse) plača se za ljudske šole osem, za meščanske pa deset gold. pred preizkušnjo.

— Pri seji kranjskega deželnega zbora 19. preteč. m. so národní poslanci zaradi nemškega »Schulvereina« do preblagorodnega gospoda c. k. deželnega predsednika izročili interpelacijo, v kateri mej drugim stavijo vprašanje: je li misliti, da je početje nemškega »Schulvereina« brez vse škode za državni blagor in da se dá z našimi postavami sploh strinjati?

— »Slovenska Matica« naznanja: Po naznanilu slavnega c. k. dež. predsedništva z 21. jul. t. l. št. 1303 je visoko c. k. ministerstvo za uk in bogočastje geometrijo g. Lavtarjevo, in somatologijo g. Erjavčeve potrdilo za slovenska učilišča za učitelje in učiteljice.

— Nove slovenske knjige rastejo kakor cvetke iz rodovitne domače zemlje. Prišla je na svetlo: Knjižnica slovenske mladine (knjiga III.) pod imenom „Sreča v nesreči“, poučna povest odrasle slovenske mladine. Spisal Janez Cigler, župnik v Višnjigori. To knjigo slovenskemu ljudstvu že pred 30 leti pod imenom »Svetina« dobro znano in zelo priljubljeno je zdaj v drugem natisu lepo popravljeno in krasno natisneno založil in na svetlo dal naš marljivi mladinski pisatelj g. Ivan Tomšič. Za prelepo knjizico mu bode gotovo hvaležen vsakdo, kdor pozna ta prelepi slovenski roman in kdor ga bode bral. To zanimivo knjizico prav živo priporočamo vsem slovenskim učiteljem za šolske knjižnice, posebno pa še naši slovenski mladini. (Mehko vezana knjiga stane 40 kr., trdo vezana 45 kr., lepo kot darilo vezana pa 60 kr.)

— Dotiskana je v »Nar. tiskarni« tudi nova učna knjiga: »Zemljepis za prvi razred srednjih šol«. Spisal in založil Janez Jesenko. Ravno ta neutrujeni g. pisatelj izdal bode tudi še v drugem natisu svoje »Občne zgodovine I. del«. — G. Ivan Lapajne izdal je v drugem, popravljenem natisu svoje „Domovinoslovje“ za slovenske ljudske šole (stane 20 kr.), s katerim je slovenskemu šolstvu in učiteljstvu zelo ustregel. — Andrej Praprotnik sestavil je nov „Abecednik za slovenske ljudske šole“ (po svojem že l. 1868. po višjem naročilu na svetlo danem »Slov. Abecedniku«), in ga je ravnokar predložil v višje potrjenje. — Bambergov »Latinsko-slovenski slovar«, ki bode obsegal 30 pol, bode ravno dotiskan. — Senekovičeva »Fizika« bode do novega leta dotiskana. Natiskujejo se tudi prof. Kermavnarjeve »Slovensko-latinske vaje« za III. in IV. gimn. razred. G. prof. Čebularjeva »Fizika« (kakor je že »Tov.« naznanil) je že na svetlem; drugi del pride pa v teku prvega semestra prihodnj. šolskega leta, t. j. do 15. febr. 1883. l. na svetlo.

— Odbor »Slovenskega učiteljskega društva« v Ljubljani bode imel 5. t. m. pri prvosedniku svojo sejo.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V trirazr. meščanski šoli v Krškem oddaja se zač. uč. služba (za matem. naravozn. skupino) z 800 gold. plače. Prošnje c. k. okrajn. šolskemu svetu v Krškem do 10. t. m. — V dvorazr. ljudski šoli v Dobropoljah II. uč. služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem. Prošnje na c. k. okrajni šolski svet v Kočevji do 10. t. m. — V dvorazr. dekliški šoli v Črnomlji I. uč. služba s 450 gold. ali II. uč. služba s 400 gold. Prošnje na c. k. šolski svet v Črnomlji do 5. t. m. — V trirazr. ljudski šoli v Šent-Vidu pri Zatičini II. uč. služba s 500 gold. Prošnje na c. k. okrajni šolski svet v Litiji do 10. t. m.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Mih. Lazar, profesor na izobraževališči za učiteljice v Ljubljani, prestavljen je na podgimnazijo v Kranj. Izpraznjeno učiteljsko službo v I. mestni 5razr. ljudski deški šoli v Ljubljani dobil je g. Val. Kummer, podučitelj pri tej šoli. — G. Primož Ušeničnik imenovan je nadučiteljem za novo šolo v Šiški, in g. Jak. Žebrè, učitelj v Polhovem Gradcu, ravno tã za II. učitelja. G. Jos. Janovski, učitelj v Šent-Vidu pri Zatičini, dobil je učiteljsko službo v Višnjigori in g. Topolovšek je zatrdno postavljen v Žalni. G. Jan. Pipan, pride za III. učitelja v Stari trg, in gospdè. Tereza Strlè na IV. učiteljsko mesto ravno tã za trdno. — G. Jos. Medic, zdaj učitelj v Seitenstätten v Spodnji Avstriji, dobil je učiteljsko službo v Kranjski gori. — V Žabnico (pri Loki) gre zač. g. Kalan, in g. Jan. Jeglič gre kot nam. učitelj v Kranj. — Gospod Janez Bohinec, učitelj v Šent-Vidu pri Zatičini, je za trdno postavljen v Kresnice. — G. Josin, je zatrdno dobil III. uč. mesto v Postojini. — Gospdè. Marija Šarc gre zač. v Zalog (v Kamenškem okraji). — G. Al. Kcel, izš. uč. pripravnik, gre zač. v Ihan; tako tudi g. A. Rozman v Nevlje pri Kamniku. Zač. so postavljeni g. g. in gospdè.: Jan. Rudolf v Vrbovo, Marija Podkrajšek v Trnovo, Anton Skala v Ostrožnabrdo, Hen. Paternost v Senožeče, Andr. Križaj v Lozice. — Umril je Kočevski učitelj g. Dovar.

Listnica. Vsem g. g. dobrotnikom in dopisnikom presrečna zahvala. Prosimo, da bi nas še dalje podpirali in nam pridobivali novih moči. Spisi, ki zarad malega prostora ne morejo priti precej na vrsto, pridejo pozneje. Prosimo potrpljenja!